

РЕЦЕНЗИЯ

На дисертационен труд на тема „Специфика на мениджмънта на човешкия капитал при лица с увреждания в Полша – перспектива на предприятията на свободния трудов пазар“ за присъждане на научна степен „доктор на науките“ по професионално направление 3.7. Администрация и управление.

Автор на дисертационния труд: д-р Кшищоф Чирка, Полша

Рецензент: проф. д.ик.н. Йосиф Илиев

Основание за написване на рецензията: Заповед на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър“ за назначаване на научно жури по защита на труда и избор за рецензент на първото заседание на научното жури.

1. Оценка на концептуалната рамка на дисертационния труд

Качеството на дисертационния труд в голяма степен е зависимо от концептуалната рамка, заложена в увода на труда. Оценявам твърде положително компонентите на горната рамка в тяхното единство и взаимодействие:

- Несъмнена е актуалността и значимостта на заложената в дисертационния труд проблематика в научно и в приложно отношение. Проблематиката, свързана с осигуряване на трудова реализация на лица с

увреждания е сред приоритетите на стратегия „Европа 2020“. Демографските и икономически предизвикателства пред Европа, Полша и в частност България, извеждат необходимост от ефективни управленски решения при използване на човешкия потенциал на инвалидизираните лица – проблем, който има и важна социална значимост.

- Оценявам положително обекта и предмета на дисертационното изследване, дефинираната от автора изследователска хипотеза, произтичащата научна цел на труда и богат обхват от познавателни и практически цели. Приемам като правилно определени от автора редица изследователски ограничения.

Концептуалната рамка на дисертационния труд дава основание да направя извод, че в нея са заложили предизвикателства, характерни и присъщи на дисертационни изследвания за придобиване на научната степен „доктор на науките“. Поставените цели – в това число научно-познавателни и практически, според мен индикират достатъчно убедително за проблеми в състоянието на третираната проблематика, които се извеждат в центъра на дисертационното изследване.

2. Оценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд

Принципният „поглед“ към дисертацията дава основание тя да се определи и оцени като изследване, което е симбиоза на теоретично (научно) и емпирично (практическо) авторово проучване. Това произтича от двете групи цели, от една страна, и въведената авторова хипотеза, от друга.

Общо четирите раздела на дисертационния труд от гледна точка на логическата им последователност и връзки, оценявам положително. Съдържанието на отделните раздели несъмнено показва висока

ерудираност на автора по третираната в труда проблематика. В теоретичен план са изяснени значими въпроси, като: спецификата на мениджмънта на човешкия капитал при лица с увреждания; основни правни принципи и условия, уреждащи приемането на работа и управлението на лица с увреждания и др.

Безспорно много важно е да се оцени авторската методика, въз основа на която той извършва своето изследване. Методическият подход избран от автора обхваща проучване на:

- Теоретични източници и изследвания относно мениджмънта на човешкия капитал при лица с увреждания.
- Теоретични и нормативни източници, третиращи правните аспекти в управлението на човешкия капитал на лица с увреждания.
- Добри практики, експертизи и други, намерили публичност.

Този подход успешно и правилно е приложен от автора чрез собствени анкетни проучвания.

Собствените изследвания на автора, основани на съвременен и предимно статистически инструментариум, разкриват достатъчно убедително съществени макроикономически фактори, в качеството им на бариери и проблемни полета в използването на потенциала на човешкия капитал на лицата с увреждания. Авторът правилно достига до изводи, че наред с макроикономическите фактори, силно е влиянието на вътрешни фактори в така наречените от него фирми на собствения трудов пазар. Успешно са идентифицирани значимите вътрешнофирмени фактори, противодействащи на възможностите за ефективно използване на човешкия капитал на лица с увреждания.

В обхвата на системите за управление на човешките ресурси в принципен план, авторът откроява и разработва важни компоненти на горните системи, т.е. такива, които съобразяват спецификата на

инвалидизираните лица. Това оценявам силно положително като важно авторово постижение.

Исклучително полезни, особено в практическо отношение са широкообхватните изводи, препоръки и предложения, които авторът прави в съответствие с много доброто идентифициране на проблемните полета:

- Недостатъчната готовност на фирмите в приемането на работа на лица с увреждания намира точна и убедителна разшифровка в дисертационния труд. Тук дори се „надскача“ проблематиката на мениджмънта на фирмите относно оползотворяване на човешкия капитал на лица с увреждания, като се допълват функции и ангажименти на редица други институции.

- Предложенията и препоръките, направени в дисертационния труд се отличават с убедителна конкретизация, т.е. те имат конкретно и пълно формулиране, което улеснява последващите действия. Това е характерно както за препоръки, насочени към мениджмънта на фирмите, така и към институциите, включително законодателната власт.

- Оценявам положително и разработеният в труда специален акцент върху готовността, или липсата на готовност на самите инвалидизирани лица за започване на работа. По-конкретно постижението тук е в разкритите фактори и причини, които обуславят липса на готовност за работа и особено как могат и следва да бъдат преодоляни тези фактори и причини.

3. Оценка на приносите в дисертационния труд

Дисертационният труд на Кшищов Чирка съдържа широк кръг постижения с приносен характер и даващи основания за присъждане на научната степен „доктор на науките“. В синтезиран вид по-значимите приносни моменти, според мен са:

1. Диагностицирани са неблагоприятните макроикономически фактори, влияещи върху ниската ефективност на използване на човешкия потенциал на лицата с увреждания в предприятията в Полша.

2. Разкрито е влиянието на формално-правните и организационно-техническите аспекти (фактори) върху използване потенциала на лицата с увреждания.

3. Идентифицирани са бариерите, ограничаващи готовността за приемане на работа на лица с увреждания.

4. Предложени са методи (по-скоро компоненти) в мениджмънта на човешкия капитал при лица с увреждания, които оценявам силно положително като авторов принос.

5. Оценени са инструментите за подкрепа на работодателите при ползване в трудовата дейност на лица с увреждания.

6. Формулирани са широк кръг препоръки и предложения както към изпълнителната и законодателната власт, така и към работодателите, насочени към активизиране използването на потенциала на лицата с увреждания.

7. Предложени са логистични модели, на основата на които може успешно да се оползотворява потенциала на лицата с увреждания.

Считам, че посочените приноси са лично дело на Кшищов Чирка, както и, че в голямата си част те реално могат да намерят приложение в практиката.

4. Оценка на автореферата на дисертационния труд

Авторефератът отразява достатъчно добре основните моменти на дисертационното изследване.

Впечатляващи са широкият кръг публикации на автора по темата на дисертационния труд (в това число самостоятелни и екипни).

Представеният списък с цитирания на автора на труда от други автори индикира за осигурената публичност на основните резултати от изследването.

5. Критични бележки и препоръки

Дисертационният труд като цяло не съдържа, според мен, погрешни постановки, слабости и пропуски, които да влошават неговото качество. Същевременно могат да се отправят бележки и въпроси:

1. Темата на труда е могло да бъде по-стегнато и кратко дефинирана. Например, според мен – второто изречение „перспектива на предприятията на свободния трудов пазар“ не е необходимо в самата тема. То намира своето място в самата концептуална рамка на труда.

2. Предметът на изследване се нуждае от по-добра формулировка (като прецизност и конкретност).

3. Понятието „човешки капитал при лица с увреждания“ поражда известна дискусия от научна гледна точка и се нуждае от аргументация при защитата на труда.

4. Относно логистичните модели в труда, които оценявам силно положително, е необходима позиция на автора те дали са заимствани, или са лично негово дело.

Заклучение

Дисертационният труд на Кшищов Чирка представлява солидно и задълбочено научно-приложно изследване, което има завършен характер. Неговото съдържание и преди всичко постигнатите чрез изследването резултати, обогатяват теорията и практиката във важна област – важна в научен план; в икономически план; в социален план.

Оценявам, че поставените от автора амбициозни научно-познавателни и практически цели в контекста на главната научна цел, са изпълнени чрез цялостното изследване.

Оценявам твърде положително инструментариума на изследването, ползван от автора на труда. Методите и моделите на изследване са позволили на автора да потвърди достатъчно убедително не само хипотезата си, но и обобщенията, изводите и препоръките, които той прави.

Заклученията в дисертационния труд и по-конкретно тези, които по своя характер са препоръки за решения и действия, оценявам високо като важни научно-приложни приноси на Кшищов Чирка. Те са убедително аргументирани, произтичат от изследванията на автора и имат конкретни и ясни формулировки – адресирани към държавата, законодателната власт, формите на свободния пазар и техния мениджмънт.

Считам определено и оценявам твърде положително произтичащите от авторското изследване аргументирани виждания за специфичните особености в управлението на лицата с увреждания във фирмите. Имам предвид протичането на процесите на адаптация и обучение; междуличностните отношения и др.

Несъмнена, според мен, е значимостта и полезността на изследването в дисертационния труд за практиката в България – в това число основните препоръки и предложения на автора на национално и на фирмено равнище.

В обобщение. Дисертационният труд на тема „Специфика на мениджмънта на човешкия капитал при лица с увреждания в Полша – перспектива на предприятията на свободния трудов пазар“ с автор Кшищов Чирка отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за прилагане на Закона, вътрешните нормативни документи на ВСУ

„Черноризец Храбър“ за присъждане на научната степен „доктор на науките“. Трудът представлява задълбочено научно-приложно изследване, което обогатява научните знания в област с изразена социална насоченост, от една страна, и предлага решения за практиката с убедителна аргументация, от друга.

Давам положителна оценка на дисертационния труд на тема „Специфика на мениджмънта на човешкия капитал при лица с увреждания в Полша – перспектива на предприятията на свободния трудов пазар“ и с пълна убеденост препоръчвам на уважаемите членове на Научното жури да присъдят на **Кшищов Чирка** научната степен „доктор на науките“ по професионално направление 3.7 Администрация и управление.

28.09.2016 г.

Рецензент:

Варна

/проф. д.ик.н. Йосиф Илиев/